

Vauva- ja taaperoikäisen lapsen tarpeet ja aikataulut -työväline

Tämä on työväline vauva- ja taaperoikäisen asiakkaan arjen suunnitteluun ja yksilöllisten tarpeiden tunnistamiseen. Se sopii välineeksi yhteiseen työskentelyyn lapsen asioissa sekä tukena päätöksenteossa. Lomakkeita täyttäessä hyödynnetään perhehoitajan, vanhemman, työntekijöiden ja muun verkoston tietoa ja näkemystä sekä havainnoidaan lasta. Lomakkeita voi käyttää myös puheeksioton välineenä. Vauva- ja taaperoikäinen lapsi elää herkkää kehitysvaihetta, jonka aikana eletyt tapahtumat ja ihmissuhteet vaikuttavat pitkälle aikuisuuteen asti. Tämä on tärkeää ottaa huomioon lapsen arjen suunnittelussa, jotta hänen hyvinvointinsa voidaan varmistaa.

- **Lapsen tarpeet ovat arjen suunnittelun keskiössä, ja sen lähtökohta.**
Tästä on hyvä muistuttaa kaikkia työskentelyssä mukana olevia aikuisia. Aikatauluja suunniteltaessa lapsen tarpeet ja rauha niiden toteutumiseen tulee aina huomioida ensisijaisena.
- **Tapaa lasta.** Olethan tavannut lasta sekä perhehoitajan luona että vanhemman kanssa?
- **Yhteinen työskentely.** Lapsen tarpeiden ymmärtämiseen tarvitaan koko verkoston tietoa ja ymmärrystä.
- **Huomioi lapsen ikä.** Ensimmäisiin kuukausiin ja vuosiin liittyy paljon tärkeitä kehitysvaiheita ja kasvua. Millaisia tarpeita juuri tämän lapsen ikävaiheeseen liittyy? Vauva- ja taaperoikäisen tarpeet muuttuvat kasvun myötä, joten tilanteen kartoitus on hyvä tehdä säännöllisesti.
- **Huomaa yksilölliset tarpeet.** Miten juuri tämä vauva tai taapero kertoo tarpeistaan, toiveistaan tai voinnistaan, ja miten ne otetaan huomioon?

Työvälinekohtaiset ohjeistukset

VAUVA- JA TAAPEROKÄISEN ARKI SIAISHUOLLOSSA:

- Mieti, millainen lapsen elämä on tähän asti ollut. Kuinka monessa paikassa hän on asunut, kuinka monta siirtymää kokenut? Miten muutokset ovat mahdollisesti vaikuttaneet lapseen ja hänen kehitykseensä?
- Peilaa eletyn elämän janaa tuleviin päätöksiin, ja käytä sitä apuna kokonaiskuvan hahmottamiseen ja yhteiseen työskentelyyn.
- Miten arjen tämänhetkiset aikataulut näkyvät lapsen hyvinvoinnissa? Miten turvata jatkossa tasapainoinen arki?
- Mitkä asiat kuormittavat lasta? Millä konkreettisilla keinoilla kuormittavia tekijöitä voisi vähentää?

LAPSEN KUUKAUSINÄKYMÄ:

- Tarkastele kuinka paljon lapsen elämään kertyy kuukauden aikana tapahtumia ja kohtaamisia. Miten nämä aikataulut näkyvät lapsen olemuksessa? Miltä ne mahtavat tuntua lapsen kokemusmaailmasta käsin?
- Mitkä lapsen tapaamisista on oleellisia juuri nyt? Keihin suhteita voi luoda hitaammassa tahdissa? Miten suhteiden luomista voisi tukea vauvalähtöisesti? Millä muilla tavoilla yhteydenpitoa ja yhteyttä voisi toteuttaa?

YKSILÖLLISET TARPEET:

- Selvitä lapsen tämänhetkisiä tarpeita turvallisen kasvun ja kehityksen takaamiseksi. Kerää tietoa tapaamalla lasta ja hyödyntämällä perhehoitajan ja vanhemman antamaa informaatiota. Tarkista myös, miten neuvola ohjaa tämän ikäisen lapsen kasvun tukemiseen.
- Millainen on lapsen uni- ja valveillaolorytmi? Mitkä ajankohdat sopivat parhaiten tapaamisille? Paljonko aikaa menee siirtymiin paikasta toiseen? Millainen tapaamisen kesto on sopiva lapsen jaksamisen näkökulmasta?
- Miten juuri tämä lapsi reagoi arkensa aikatauluihin? Miten se näkyy hänen olemuksessaan, mielialassaan ja kehityksessään?
- Kuka liikkuu tapaamisiin, vauva vai aikuinen? Miten pidempi matka on ja mitä pienempi lapsi kyseessä, sitä enemmän välimatkojen kulkeminen kuormittaa lasta.

Vauva- ja taaperoiikäisen arki sijaishuollossa

PIIRRÄ AIKAJANA LAPSEN TÄHÄNASTISEN ELÄMÄN MUUTOISTA JA MUUTOKSISTA. KIRJAA ASUINPAIKKOJEN JA LASTA HOIVANNEIDEN AIKUISTEN MÄÄRÄT:

Lapsen nimi ja ikä:

Yhteydenpito läheisiin
(tapaamisten määrät ja
kestot matkoineen) /kk

Muut käynnit ja menot
(mitä, missä?) /kk

Vauvan/taaperon tapaamat
eri henkilöt/kk

Lapsen reagointi
tapaamisiin ja muutoksiin

Lasta arjessa kuormittavat tekijät/asiat:

Käytännön toimet, joilla lapsen arjen
kuormitusta vähennetään:

Lapsen kuukausinäkömä

Kuukausinäkömä auttaa hahmottamaan kokonais kuvan lapsen arjen aikatauluista. Selvitä perhehoitajalta ja/tai vanhemmalta vauvan/taaperon menot ja tapaamiset, ja kirjaa ne tähän esimerkiksi rastittamalla tai lyhyesti kirjoittamalla. Tarkastelkaa yhdessä, miltä lapsen kuukausinäkömä näyttää.

	MA	TI	KE	TO	PE	LA	SU
VIKKO							
VIKKO							
VIKKO							
VIKKO							
VIKKO							

Yksilölliset tarpeet: 0-3 kk ikäinen vauva

Lomakkeen täyttäjän nimi ja pvm.

Tärkeitä ja huomioon otettavia asioita minusta ja hyvinvoinnistani:

Miten nukun/olen valveilla?
Miten uneni rytmittää päivääni?

Miten (ja milloin) kuormitus näkyy minussa? Missä tilanteissakuormitun?

Millainen olen levänneenä ja virkeänä?
Miten palaudun?

Miten reagoin uusiin asioihin ja ihmisiin?

Ruokailuun liittyviä erityishuomioita:

Mitä huomioitavaa liittyy arjessani tapahtuviin siirtymiin ja liikkumisiin?

Miten kasvuni ja kehitykseni vaiheet näkyvät arjessä juuri nyt?

Miltä arki näyttää vauvan tarpeiden näkökulmasta?

- Elämän perustarpeet (nälkä, jano, väsymys, ruuansulatus, läheisyys, vuorovaikutus), ja niiden täytyminen ovat pienen vauvan hyvinvoinnin keskiössä. Perustarpeiden täytyminen synnyttää vauvalle kokemuksen turvallisuudesta.
- Vauvalla on luontainen tarve kiintyä siihen ihmiseen, joka hänestä arjessa huolehtii, ja hänen tarpeisiinsa vastaa. Vauvan identiteetti rakentuu yhteydessä hoivaavaan aikuiseen.
- Erityistä suojaa tarvitsevat ne lapset, joilla on taustallaan päihdealtistusta, keskosuutta tai kaltoinkohtelua.
- Huomioi myös pienen vauvan infektioherkkyys, ja siihen liittyvät neuvolan ohjeistukset.

Ikätoverini nukkuvat yleensä näin*

- Päiväunien määrä 4–5 kpl
- Päiväunien kokonaispituus 3–5 h
- Hereillä olo unien välissä 45–120 min
- Kokonaisunentarve päivässä: 14–17 h

Tämän ikäinen vauva tarvitsee paljon unta ja lepoa kasvaakseen ja kehittyäkseen. Valtaosa vauvan vuorokaudesta menee nukkumiseen. Ehtiikö vauva levätä ja palautua? (*MLL)

Yksilölliset tarpeet: 4-6 kk ikäinen vauva

Lomakkeen täyttäjän nimi ja pvm.

Miten nukun/olen valveilla?
Miten uneni rytmittää päivääni?

Miten (ja milloin) kuormitus näkyy
minussa? Missä tilanteissa kuormitun?

Millainen olen levänneenä ja
virkeänä? Miten palaudun?

Miten reagoin uusiin asioihin
ja ihmisiin?

Ruokailuun liittyviä erityishuomioita:

Miten kasvuni ja kehitykseni vaiheet
näkyvät arjessä juuri nyt?

Mitä huomioitavaa liittyy arjessani
tapahtuviin siirtymiin ja liikkumisiin?

Tärkeitä ja huomioon otettavia asioita
minusta ja hyvinvoinnistani:

Miltä arki näyttää vauvan tarpeiden näkökulmasta?

- Vauvalla on luontainen tarve kiintyä siihen ihmiseen, joka hänestä arjessa huolehtii, ja hänen tarpeisiinsa vastaa: luodessaan suhdetta hoivaavaan aikuiseen, hän luo pohjan myös ymmärrykselle itsestään, muista ihmisistä ja maailmasta. Olenko arvokas? Voinko luottaa toisiin?
- Turvallinen kiintyminen ja hellä vuorovaikutus hoivaavan aikuisen kanssa tukee lapsen hyvinvointia nyt ja tulevaisuudessa.
- Erityistä suojaa tarvitsevat ne lapset, joilla on taustallaan päihdealtistusta, keskosuutta tai kaltoinkohtelua.
- Tässä iässä vauvan taidot alkavat kehittyä, ja hän tarvitsee aikaa ja turvallisen ympäristön uusien asioiden oppimiseen.

Ikätoverini nukkuvat yleensä näin*

- Päiväunien määrä: 3-4 kpl
- Päiväunien kokonaispituus: 3-5h
- Hereilläolo unien välissä: 2-2,5 h
- Kokonaisunentarve päivässä: 12-16h

Tämän ikäinen vauva tarvitsee paljon unta ja lepoa sekä ennakoitavaa arkea ja rutiineja voidakseen hyvin. Ehtiikö vauva levätä ja palautua, kasvaa ja kehittyä? (*MLL)

Yksilölliset tarpeet: 6-12 kk ikäinen vauva

Lomakkeen täyttäjän nimi ja pvm.

Miten nukun/olen valveilla?
Miten uneni rytmittää päivääni?

Miten (ja milloin) kuormitus näkyy
minussa? Missä tilanteissa kuormitun?

Millainen olen levänneenä ja
virkeänä? Miten palaudun?

Miten reagoin uusiin asioihin
ja ihmisiin?

Ruokailuun liittyviä erityishuomioita:

Miten kasvuni ja kehitykseni vaiheet
näkyvät arjessä juuri nyt?

Mitä huomioitavaa liittyy arjessani
tapahtuviin siirtymiin ja liikkumisiin?

Tärkeitä ja huomioon otettavia asioita
minusta ja hyvinvoinnistani:

Miltä arki näyttää vauvan tarpeiden näkökulmasta?

- Tämän ikäinen vauva tarvitsee ennakoitavaa arkea ja tuttuja rutiineja. Tässä iässä hän alkaa usein kiinnostua ympäristöstään ja on kiinnostunut luomaan kontaktia ympäristön ihmisiin, mutta hakee turvaa uusissa tilanteissa itselleen tutusta aikuisesta.
- Vauvalla on luontainen tarve kiintyä siihen ihmiseen, joka hänestä arjessa huolehtii, ja hänen tarpeisiinsa vastaa: luodessaan suhdetta hoivaavaan aikuiseen, hän luo pohjan myös ymmärrykselle itsestään, muista ihmisistä ja maailmasta. Olenko arvokas? Voinko luottaa toisiin?
- Erityistä suojaa tarvitsevat ne lapset, joilla on taustallaan päihdealtistusta, keskosuutta tai kaltoinkohtelua.

Ikätoverini nukkuvat yleensä näin: *

- Päiväunien määrä: 1-3 kpl
- Päiväunien kokonaispituus: 2-3h

Tämän ikäisen vauvan uni alkaa jo painottua yöaikaan, mutta yksilöllistä vaihtelua on kuitenkin paljon. Joka tapauksessa vauva tarvitsee vielä paljon unta ja lepoa kasvaakseen ja kehittyäkseen. (*MLL)

Yksilölliset tarpeet: 1-2 vuoden iässä

Lomakkeen täyttäjän nimi ja pvm.

Miten nukun/olen valveilla?
Miten uneni rytmittää päivääni?

Miten (ja milloin) kuormitus näkyy
minussa? Missä tilanteissa kuormitun?

Millainen olen levänneenä ja
virkeänä? Miten palaudun?

Miten reagoin uusiin asioihin
ja ihmisiin?

Ruokailuun liittyviä erityishuomioita:

Miten kasvuni ja kehitykseni vaiheet
näkyvät arjessä juuri nyt?

Mitä huomioitavaa liittyy arjessani
tapahtuviin siirtymiin ja liikkumisiin?

Tärkeitä ja huomioon otettavia asioita
minusta ja hyvinvoinnistani:

Miltä arki näyttää taaperon tarpeiden näkökulmasta?

- Taaperoiässä moni on kiinnostunut tutustumaan ympäristöönsä, mutta tarvitsee tunteen, että hänelle läheinen aikuinen on saatavilla lähellä.
- Tässä iässä on tyypillistä takertumavaihe, jolloin erossa olo huolta pitävästä aikuisesta on vaikeaa. Myös erilaiset pelot ja uusien ihmisten vierastaminen yleistyvät.
- Taapero opettelee ilmaisemaan omia tunteitaan, ja tarvitsee aikuisen apua niiden tunnistamiseen ja säätelyyn.
- Taapero haluaa kokeilla ja oppia uutta. Vastapainoksi tarvitaan lepoa, ennakoitavaa ja säännöllistä arkea sekä aikaa sulatella uusia taitoja vauvalle tutun hoivaavan aikuisen kanssa palautuen.

1-2-vuotiaat nukkuvat yleensä yhdet tai kahdet päiväunet päivässä.

Antavatko lapsen aikataulut tilaa levolle ja palautumiselle?

Sijaishuollossa asuvilla lapsilla voi olla monenlaisia haasteita, joita ikätovereilla ei välttämättä ole. Ikätason rinnalla merkityksellistä onkin tunnistaa kunkin lapsen oman yksilölliset tarpeet, vahvuudet ja haasteet. (*MLL)

Yksilölliset tarpeet: 2-3 vuoden iässä

Lomakkeen täyttäjän nimi ja pvm.

Miten nukun/olen valveilla?
Miten uneni rytmittää päivääni?

Miten (ja milloin) kuormitus näkyy
minussa? Missä tilanteissa kuormitun?

Millainen olen levänneenä ja
virkeänä? Miten palaudun?

Miten reagoin uusiin asioihin
ja ihmisiin?

Ruokailuun liittyviä erityishuomioita:

Miten kasvuni ja kehitykseni vaiheet
näkyvät arjessä juuri nyt?

Mitä huomioitavaa liittyy arjessani
tapahtuviin siirtymiin ja liikkumisiin?

Tärkeitä ja huomioon otettavia asioita
minusta ja hyvinvoinnistani:

Miltä arki näyttää taaperon tarpeiden näkökulmasta?

- Tässä iässä lasta kiinnostaa ympäristö ja muut ihmiset, mutta kaipaa mahdollisuutta tutustua niihin omaan tahtiinsa ja yhdessä tutun aikuisen kanssa.
- Kaksivuotias opettelee tahtomista. Mahdollisuus saada lohdutusta ja tukea rauhoittumiseen tutulta aikuiselta luo lapselle turvaa.
- Ikään kuuluvat myös monenlaiset pelot. Eritoten eroaminen hoivavasta aikuisesta voi pelottaa lasta. On hyvä huomata, että jos lapsella on taustallaan jo useita eri asuinpaikkoja ja vaihtuneita hoivaajia, vaatii turvallisen kiintymyksen luominen enemmän aikaa, tilaa ja sinnikkyyttä.
- Säännöllinen arki ja tutut, ennakoitavat aikataulut sekä hoivaavan aikuisen läheisyys tukevat lasta tässä tärkeässä kehitysvaiheessa.

Alle 3-vuotias on vielä pieni lapsi, joka tarvitsee vielä rutkasti unta ja lepoa kasvaakseen ja kehittyäkseen. Antavatko lapsen aikataulut tilaa levolle ja palautumiselle?

Sijaishuollossa asuvilla lapsilla voi olla monenlaisia haasteita, joita ikätovereilla ei välttämättä ole. Ikätason rinnalla merkityksellistä onkin tunnistaa kunkin lapsen oman yksilölliset tarpeet, vahvuudet ja haasteet. (*MLL)

